

Melisa Okičić¹

UTJECAJ REFORME PRAVNOG ENGLESKOG NA STRUKTURU GLAGOLSKE SINTAGME U JEZIKU BRITANSKIH PRAVNIH PROPISA

Sažetak

Pravni engleski poznat je kao kompleksan jezički sistem koji odlikuje upotreba stručne terminologije, složena sintaksa i kompliciran stil izražavanja. Međutim, tokom proteklih četrdeset godina u sferi pravnog engleskog dogodile su se značajne reforme koje su pokrenuli predstavnici tzv. Pokreta za reformu jezika u zakonodavstvu. Cilj ovog pokreta usmjeren je na pojednostavljenje jezika u zakonodavnoj sferi, a naročito jezika pravnih propisa, kako bi bio podjednako razumljiv i pravnim ekspertima, ali i običnim građanima. Ovaj rad daje pregled najznačajnijih reformi koje su se desile na polju glagolske sintagme fokusirajući se na „brisanje“ modala shall i reduciranje pasivnih rečenica, koje danas predstavljaju općeprihvaćena pravila za izradu ne samo britanskih već i pravnih propisa u svim zemljama u kojima je engleski izvorni jezik zakonodavstva.

Ključne riječi: Pokret za reformu jezika u zakonodavstvu, glagolska sintagma, pravni propisi, reforma, *shall*, pasiv

Uvod

Pravni registar, u najširem smislu riječi, predstavlja specijalizirani jezički sistem koji se koristi u sferi zakonodavstva i koji pri tom podrazumijeva i pisani i usmeni jezik, pa se tako, naprimjer, govori o pravnom engleskom, pravnom njemačkom itd. Bez obzira na to o kojem jeziku je riječ, pravni registar uvijek se razlikuje od svakodnevnog jezika u upotrebi. Međutim, važno je napomenuti da se u novije vrijeme (Maley 1994; Trosborg 1995; Williams 2005) počinje isticati veoma važna i danas već

¹ Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, BiH, okicic.melisa@gmail.com
Rad autorice je dostavljen 30. 6. 2014. godine, a prihvaćen za objavljivanje 6. 12. 2014. godine.

općeprihvaćena distinkcija između termina *pravni jezik* (engl. legal language) i *jezik prava* (engl. the language of the law). Pravni jezik odnosi se i na pismeni i usmeni oblik komunikacije (naprimjer, komunikacija između pravnih eksperata, advokata i klijenta, pismena korespondencija u struci itd.), dok se pod jezikom prava podrazumijeva isključivo pisani jezik, tačnije, jezik pravnih propisa i ugovora. Pod tipičnim obilježjima pravnog engleskog smatraju se sljedeće osobine: česta upotreba arhaičnih riječi (*thereof, thereunder* itd.), riječi/fraza koje se u izvornom ortografskom obliku preuzimaju, najčešće, iz latinskog jezika (*inter alia, bona fide* itd.), upotreba dubletnih i tripletnih oblika (*aid and abet, legal and valid/cancel, annul and set aside* itd.), upotreba tzv. „wordy phrases“ (naprimjer *by or as a result of > because, visible to the eye > visible* itd.), zatim *fiksnih* arhaičnih struktura (*enacting formula*), kompleksna sintaksa (izuzetno duge rečenice), složena struktura adverbijalnih klauza, obilne modifikacije na nivou imeničke sintagme, učestala nominalizacija (*to provide notification of > to notify*), česta upotreba „bezličnog“ (engl. impersonal style) obraćanja zakonodavca javnosti te izuzetno frekventna upotreba modala *shall* (Ingles 2006:58-63).

Kada je riječ konkretno o britanskim propisima, kao njihovo posebno obilježje ističe se činjenica da je izrada teksta propisa stoljećima bila odgovornost isključivo pravnika. Budući da pravnici inače koriste veoma stručan način izražavanja, samim tim ne iznenađuje činjenica da je jezik pravnih propisa najčešće bio nerazumljiv običnim adresatima, odnosno građanima na koje se propis i odnosi, budući da propisi reguliraju društvene i moralne oblike ponašanja. Međutim, tokom proteklih četrdeset godina u zemljama u kojima je engleski izvorni jezik zakonodavstva (Velika Britanija, Kanada, Novi Zeland, Australija, SAD itd.) došlo je do značajnih reformi koje su pokrenuli predstavnici tzv. *Pokreta za reformu jezika u zakonodavstvu* (engl. Plain English Campaign ili Plain English Movement). Cilj reforme bio je posebno usmjeren na pojednostavljenje jezika pravnih propisa kako bi postao razumljiv i pravnim stručnjacima, ali i običnom građanstvu. Ovaj rad daje pregled najznačajnijih promjena koje su se dogodile u sferi jezika britanskih pravnih propisa fokusirajući se pritom na sferu glagolske sintagme. Rad je organiziran na sljedeći način: nakon uvoda, slijedi dio u kojem je dat kraći historijski pregled nastanka Pokreta za reformu jezika u zakonodavstvu u Velikoj Britaniji. U narednom dijelu govori se o razlozima zbog kojih dolazi do reforme glagolske

sintagme, s posebnim osvrtom na „brisanje“ modalnog glagola *shall*, te reduciranje pasivnih glagolskih sintagmi. Kao ilustracija korišteni su primjeri iz britanskog propisa *Immigration Act* (2014) koji je preuzet sa službene web-stranice propisa Velike Britanije <http://www.legislation.gov.uk/2014>. Rad završava sistematizacijom krajnjih zaključaka fokusirajući se na ono najvažnije što je rečeno u radu.

Pokret za reformu jezika prava u zakonodavstvu: historijski pregled

Pokret za reformu jezika u zakonodavstvu formira se krajem 70. godina prošlog stoljeća na teritoriji zemalja u kojima je engleski izvorni jezik zakonodavstva. Ključni motiv za stvaranje ovog pokreta bio je buđenje svijesti javnosti o važnosti jezika u zakonodavstvu općenito, a naročito o jeziku pravnih propisa. S tim u vezi, cjelokupna ideja inicirana je potrebom za „demistifikacijom“ jezika prava, koji bi bio razumljiv i onima koji po struci nisu pravnici (Butt i Castle, 2001:3). Razvoj pokreta u Velikoj Britaniji, kao što ističe Crystal (2003: 377), dovodi se u vezu s događajem od historijskog značaja, koji je označio početak reforme jezika u zakonodavstvu širom svijeta. Riječ je o javnom protestu kojeg je inicirala Chrissie Maher koja je ispred zgrade Parlamenta u Londonu spalila nekoliko stotina administrativnih formulara, na taj način oštro protestirajući protiv konfuznog jezika kojim se Vlada obraća građanstvu. Pored Maher, kao posebno istaknut predstavnik ovog pokreta ističe se i Martin Cutts, koji je i danas jedan od vodećih aktivista. Osamdesetih godina prošlog stoljeća Maher i Cutts javno istupaju s idejom koja propagira reformu jezika pisanih pravnih dokumenata, a u svom zajedničkom dokumentu pod nazivom *Writing Plain English* (1984:16) autori definiraju i prve postulate novonastalog pokreta, pri čemu ističu da je u procesu izrade teksta pravnog propisa, prije svega, bitno odlučiti šta je ključna informacija, odnosno šta se želi reći, da se prilikom izražavanja trebaju koristiti već poznate, jednostavne riječi, jasan i čitak font te jednostavne rečenice, s jednom ili najviše dvije zavisne klauze.

Iako je bilo sasvim realno za očekivati da će ovakve, u to vrijeme radikalne ideje i te kako naići na otpor, naročito među onim predstavnicima zakonodavne vlasti koji su se oštro protivili reformama, Maher i Cutts započinju s revidiranjem dokumenta pod

nazivom *British Aerospace Aircraft Lease*. Nakon što je izvještaj o prerađenoj verziji dostavljen Vladi, na temelju čega je utvrđeno da upotreba jednostavnog jezika nije narušila autentičnost teksta, uslijedila je podrška razvoju reforme koju u to vrijeme pruža *National Consumer Council*. Ovo tijelo, u saradnji s predstavnicima Pokreta za reformu jezika u zakonodavstvu, 1980. godine objavljuje zajedničku publikaciju slikovitog naziva *Gobbledgook* (bos. baljezganje), u kojoj se prvi puta javno iznosi kritički osvrt na nerazumljiv jezik pravnih dokumenata općenito. Nakon što su i ostali, mnogobrojni predstavnici pokreta izradili niz izvještaja po uzoru na prethodno spomenuti, napokon i Vlada Velike Britanije počinje da uviđa važnost ovih pitanja te pokreće kampanju izdavanja vlastitih publikacija propagirajući ideju o upotrebi jednostavnijeg jezika u zakonodavstvu (*The Word is... Plain English* (1984), *Making it Plain* (1988); iz Butt i Castle, 2001:65). Prvi efekat takvih preporuka bio je usmjeren na detaljno revidiranje raznoraznih administrativnih formulara, na osnovu čega je tekst 125 000 formulara prerađen, 27 000 je povučeno iz upotrebe, format 41 000 formulara je pojednostavljen, a rezultat takvih poteza bila je ušteda od 14 miliona funti (Butt i Castle, 2001:68).

Godine 1989. Martin Cutts napušta pokret pod prvobitnim nazivom *Plain English Campaign*, a 1994. formira samostalno tijelo pod nazivom *Plain Language Commission* (2001) (bos. Komisija za korištenje jednostavnog jezika). Rezultati aktivnosti ovog tijela više su nego impresivni: do 2001. godine prerađeno je preko 4000 različitih dokumenata, a jedan od najvećih poduhvata odnosi se na veoma uspješno revidiranje propisa pod nazivom *Timeshare Act* (1992). Nakon toga, slijedi još jedan projekat pod nazivom *the United Kingdom Tax Law* (HM Revenue & Customs, 2014) koji je označio početak aktivne saradnje lingvističkih s pravnim stručnjacima, što se može smatrati prekretnicom koja je promijenila dotadašnju tradiciju izrade propisa koja je, kao što je ranije spomenuto, bila u nadležnosti isključivo pravnika. Koliko je, zapravo, sama ideja bila plodonosna, najbolje pokazuje podatak da su preporuke za korištenje jednostavnog jezika u zakonodavstvu danas postale i općeprihvaćeni standard koji služi kao osnova za izradu pravnih propisa, kako u Velikoj Britaniji, tako i u svim zemljama u kojima je izvorni jezik zakonodavstva engleski. S tim u vezi, danas postoje i službena vladina tijela koja se bave standardizacijom jezika u sferi zakonodavstva i koja svakodnevno

ažuriraju postojeće priručnike kojih su se dužni pridržavati svi oni koji su uključeni u proces izrade teksta pravnih propisa. Tako se pod zvaničnim priručnicima na teritoriji Velike Britanije podrazumijevaju: *Drafting Guidance* (UK Office of the Parliamentary Counsel, 2011) za područje Engleske i Velsa, te *Plain Language and Legislation* (Office of the Scottish Parliamentary Counsel, 2006) za područje Škotske. Pored spomenutog, važno je još istaći da danas postoji i međunarodni pokret pod nazivom *Clarity* koji se bavi istoimenim reformama, ali u onim zemljama u kojima engleski nije izvorni jezik zakonodavstva i koji trenutno broji 18 zemalja (Njemačka, Francuska, Belgija, Čile, Finska, Izrael, Italija, Japan, Malezija, Meksiko, Holandija, Nigerija, Pakistan, Filipini, Portugal, Slovačka, Švedska i Zimbabve) (Clarity, 2011).

O reformi glagolske sinagme u britanskim propisima

Kada je riječ o reformi glagolske sintagme, reforme se odnose na dvije ključne izmjene koje danas predstavljaju standard u izradi pravnih propisa ne samo u Velikoj Britaniji, već i u svim zemljama u kojima je engleski izvorni jezik zakonodavstva. S jedne strane, riječ je o „brisanju“ modala *shall*, a s druge strane, o reduciranju prekomjerne upotrebe pasivnih glagolskih sintagmi.

„Brisanje“ modala *shall*

Modalni glagol *shall* u britanskoj pravnoj tradiciji u upotrebi je preko 600 godina (Williams 2009:119). Poznat još pod nazivom „non-future shall“ ili „legal shall“ (bos. „shall u pravnom jeziku“) koji u kontekstu pravnog engleskog nema značenje budućnosti već isključivo *obaveze* (engl. obligation), ovaj modalni glagol se zbog svoje višestoljetne upotrebe s pravom smatra „zaštitnim znakom“ britanskog pravnog engleskog, koji su iz britanske tradicije preuzela i ostala „English-speaking“ zakonodavstva (SAD, Kanada, Novi Zeland, Australija itd.). Međutim, kao što napominje Williams (2006:240), upravo je višestoljetna upotreba ovog modalnog glagola u novijoj historiji pravnog engleskog postala i ključni kamen spoticanja, što je u konačnici rezultiralo potpunim brisanjem ovog modala iz jezika pravnih propisa.

Ideju o reformi modalnog glagola *shall* prvobitno su inicirali američki i australijski predstavnici Pokreta za reformu jezika u zakonodavstvu (Kimble 1992, Asprey 1992). Analizirajući

upotrebu modala *shall* u američkim i australskim pravnim propisima, Kimble i Asprey konstatiraju izuzetno frekventnu upotrebu ovog modalnog glagola, koji je, s druge strane, potpuno iščezao iz standardnog jezika. Autori stoga zaključuju da upotreba *shall* u jeziku pravnih propisa nije u skladu s reformom koja podrazumijeva što veću upotrebu riječi iz standardnog engleskog jezika kakav je on danas. Pored toga, Kimble i Asprey također zapažaju da je zbog svoje prekomjerne upotrebe *shall* u potpunosti izgubio značenje *obaveze*, budući da se ovaj modalni glagol, bez ikakve selekcije, pojavljuje u svim vrstama odredbi. Drugim riječima, *shall* je detektiran i u odredbama kojima se propisuje obaveza (naprimjer odredbe kojima se propisuju dužnosti lica i institucija, cf. *The Secretary of State shall make an order prescribing...*), ali i u odredbama kojima se propisuju općevažeće pravne činjenice koje se podrazumijevaju (naprimjer odredbe kojima se propisuje primjena odredbe/dijela propisa/cijelog propisa, cf. *These provisions / This section / This Act shall apply if (...)*), odredbe kojima se propisuje stupanje na snagu odredbe/propisa, cf. *These provisions / This Act shall come into force (...)*, odredbe kojima se propisuje formiranje tijela, cf. *The Commission shall be established (...)* itd.). Imajući u vidu prethodno spomenuto, Kimble u svom članku pod nazivom „Many misuses of Shall“ (1992:79) iznosi prvi set preporuka za reformu modala *shall*, pri čemu kao potencijalno rješenje predlaže zamjenu ovog modala drugim modalnim glagolima te glagolom u prostom sadašnjem vremenu (engl. Present Simple Tense). Tako se, naprimjer, u slučaju rečenica poput *There shall be no right of appeal* ili *Days shall be defined as calendar days, unless otherwise specified* predlaže zamjena glagolske sintagme *shall be* oblikom glagola u prostom sadašnjem vremenu, uz obrazloženje da se spomenutom rečenicom ne propisuje dužnost, već se samo izjavljuje pravna činjenica. Stoga bi po uzoru na ovu preporuku spomenuti primjeri glasili: *There is no right of appeal* odnosno *Days are defined as calendar days, unless otherwise specified*. Dalje, u primjerima poput *No professor or employee shall individually resolve or attempt to resolve a suspected violation* predlaže se zamjena modala *shall* modalom *may*, budući da se ovakvim rečenicama ne negira obaveza, već dozvola. U primjerima poput *Appropriate sanctions shall include any one or more of the following (...)* predlaže se, s jedne strane, potpuno brisanje modala *shall*, a s druge, isticanje vršioaca radnje – radi jasnoće poruke.

Zavisno od toga da li se odredbama poput spomenutog primjera želi naglasiti propisivanje obaveze ili dozvole, umjesto modala *shall* predlaže se upotreba modalnih glagola *must* ili *may*, zavisno od konteksta: *The hearing panel must impose one or more of the following sanctions (...); The hearing panel may impose one or more of the following sanction.*

U vrijeme kada je Kimble formulirao prijedlog ovih preporuka, zasigurno je bilo teško predvidjeti da će mnogobrojni predstavnici pokreta i u ostalim zemljama u kojima je engleski izvorni jezik zakonodavstva predložene reforme i te kako podržati (Garner 1995; Cutts 1999; Hunt 2002; Sullivan 2001; Asprey 2003). Iako su *shall*-reforme predložene početkom 90. godina, cjelokupan proces trajao je jako dugo, prvenstveno zbog toga što su se mnogi pravници oštro protivili „ukidanju“ najprepoznatljivije riječi iz pravnog engleskog. Međutim, zahvaljujući istrajnim i u konačnici veoma uspješnim pregovorima, *shall*-reforme počinju da se uvažavaju i na državnom nivou mnogih zemalja koje pripadaju engleskom govornom području. U tom smislu, Novi Zeland i Australija ubrajaju se u prve zemlje čije vlade sredinom 2000. u potpunosti uvažavaju predložene preporuke koje proglašavaju i službenim standardom (Australian Government. Office of Parliamentary Counsel, 2006; New Zealand Government. Parliamentary Counsel Office, 2009). Što se tiče Velike Britanije, cjelokupan proces trajao je nešto duže i počinje aktivnije da se razvija od 2008. godine, a službeno završava 2011. Naime, u sklopu implementacije projekta koji je podrazumijevao revidiranje 6000 stranica teksta (tzv. *Tax Law Rewrite Project*), tijelo pod nazivom *The Group at the Office of the Parliamentary Counsel in Westminster* izrađuje i poseban izvještaj simboličnog naziva *Shall*. U spomenutom izvještaju konstatira se prekomjerna upotreba ovog modalnog glagola te se prvi put i službeno daju preporuke za prevazilaženje ovog problema, koje su u skladu s ranije spomenutim *shall-reform* rješenjima (Kimble 1992). Tako se u ovom dokumentu (*Shall. Drafting Technique Group Paper 19, 2008*) navodi sljedeće: *shall* se zamjenjuje modalnim glagolom *must* u odredbama kojima se propisuje obaveza koja se nameće ili radnja koja se zabranjuje. Dalje, *shall* se zamjenjuje s *is to / are to be* u finansijskim odredbama kojima se propisuje očekivani ishod kao rezultat određene radnje. Pored pomenutog, *shall* se zamjenjuje s *is / are to be* te modalnim glagolima *must* i *may* u odredbama kojima se propisuje donošenje uredbi i odluka od strane onih pojedinaca kojima se takve ovlasti propisuju zakonom. I na kraju, *shall* se zamjenjuje glavnim glagolom u prostom sadašnjem vremenu u svim preostalim vrstama odredbi.

Vlada Velike Britanije u potpunosti je uvažila predložene mjere koje malo detaljnije razrađuje i proglašava službenim u priručniku za izradu pravnih propisa 2011. godine: *shall* se zamjenjuje modalnim glagolom *must* u svim odredbama kojima se propisuje obaveza, pri čemu se ostavlja otvoren prostor za upotrebu tzv. *is / are to be* „formule“ (engl. *is / are to be* formula), te fraze „it is the duty of“. Dalje, fraza „there is to be“ koristi se u kontekstu odredbi kojima se propisuje formiranje novih tijela, dok se upotreba glagola u prostom sadašnjem vremenu koristi u odredbama kojima se propisuje primjena zakona ili bilo kojeg njegovog dijela te stupanja na snagu zakona ili bilo kojeg njegovog dijela. Fraza „is amended as follows“ koristi se u odredbama kojima se propisuju dopune zakona ili bilo kojeg njegovog dijela, dok se „is repealed“ glagolska sintagma koristi u odredbama kojima se ukida određena odredba ili kompletan zakon. I na kraju, *is / are to be* koristi se u kontekstu propisivanja odredbi koje se odnose na podzakonske akte, dok se odrični oblik modala *may*, u obliku *may not* koristi kao zamjena za *shall not* (UK. Office of the Parliamentary Counsel, 2011). Koliko su zapravo reforme po pitanju modala *shall* zaživjele kako u britanskim, tako i u propisima ostalih zemalja u kojima je engleski izvorni jezik zakonodavstva, najbolje pokazuju rezultati skorašnje studije pod nazivom *Changes in the verb phrase in legislative language in English* autora Christophera Williama (2013), koji je analizirao upotrebu modala *shall* u britanskim i australijskim propisima u periodu 1980–2010. godine, na osnovu čega autor konstatira dramatičan pad modala *shall* u propisima novijeg datuma, kao što se može vidjeti iz tabelarnog prikaza (Williams, 2013:363):

UK	<i>shall</i>	<i>must</i>	<i>may</i>	Present simple	<i>is to/are to</i>	Other
1980	276 (61.9%)	2 (0.5%)	71 (15.9%)	83 (18.6%)	6 (1.3%)	8 (1.8%)
2010	0 (0.0%) ^a	87 (14.3%)	92 (15.2%)	329 (54.2%)	45 (7.4%)	54 (8.9%)

^a While the overall frequency percentage for *shall* was 0.2 per cent for the UK 2010 texts totalling 100,000 words, there were no occurrences of *shall* in the 20,000-word sample selected.

Australia	<i>shall</i>	<i>must</i>	<i>may</i>	Present simple	<i>is to/are to</i>	Other
1980	162 (36.3%)	0 (0.0%)	105 (23.5%)	163 (36.6%)	8 (1.8%)	8 (1.8%)
2010	0 (0.0%)	85 (19.3%)	81 (18.4%)	234 (53.1%)	27 (6.1%)	14 (3.1%)

Slika 1. Pregled frekventnosti modalnog glagola *shall* u britanskim i australijskim pravnim propisima

Imajući u vidu *shall*-reforme koje su se dogodile, a potom i u potpunosti zaživjele u jeziku engleskih pravnih propisa, u stručnoj literaturi se u novije vrijeme novonastali standard pravnog engleskog definira i kao *shall-free* (bos. bez upotrebe modala *shall*).² Kako bismo ilustrirali primjenu *shall*-reformi u jeziku britanskih pravnih propisa, u nastavku navodimo nekoliko zapažanja na osnovu analize primjera koji su prikupljeni iz *Immigration Act* propisa (2014), na osnovu čega se *shall*-reforma može sumirati kao što slijedi:

a) Zamjena modala *shall* oblikom glagola u sadašnjem prostom vremenu (engl. Present Simple Tense) u:

– Odredbama kojima se propisuje primjena dijela propisa (engl. *application provisions*), najčešće glagolom *apply* (umjesto *shall apply*):

(1) This section *applies* for the purposes of this Chapter (Immigration Act 2014:20)

– Odredbama kojima se propisuje stupanje na snagu aneksa propisa (engl. *introducing Schedule*), najčešće glagolom *has/have* (effect) (umjesto *shall have effect*):

(2) Schedule 1 (enforcement powers) *has* effect. (Immigration Act 2014:5)

– Odredbama kojima se propisuju izmjene i dopune teksta propisa (engl. *amendment provisions*), glagolima *insert*, *omit*, *substitute* (umjesto *shall insert/omit/substitute*):

(3) In paragraph 18 (power to take biometric information from detained persons), after sub-paragraph (2A) *insert* – “(2B) Paragraph 4(7) to (9) applies to sub-paragraph (2) as it applies paragraph 4(5).“ (Immigration Act 2014:5)

– Odredbama kojima se propisuje stupanje na snagu dijela propisa (engl. *commencement provisions*), glagolom *come into* (force) (umjesto *shall come into*):

(4) Section 56, section 59 and Schedule 6, and section 62 *come into* force at the end of the period of two months beginning with the day on which this Act is passed. (Immigration Act 2014:63)

² Nasuprot veoma frekventnoj upotrebi modala *shall* u aktima EU-e, te se pored *shall-free* termina javlja i termin *shall-resistant language* (bos. dosl. *koji se opire brisanju modala shall*). Za više informacija vidjeti: Cooper, 2011.

b) Zamjena modala *shall/shall not* modalom *must / must not* u odredbama kojima se propisuje obaveza/zabrana (engl. *obligation/prohibition*):

(5) But the Tribunal *must not consider* a new matter unless the Secretary of State has given the Tribunal consent to do so. (Immigration Act 2014:14)

(6) On completion of the report, the Chief Inspector *must send* it to the Secretary of State. (Immigration Act 2014:14)

c) Zamjena modala *shall / shall not* modalom *may / may not* u odredbama kojima se popisuje dozvola (diskreciono ovlaštenje)³ ili zabrana:

(7) The person mentioned in sub-paragraph (7) (b) (ii) *may not be* –
(a) a person who is entitled to require the provision of information under sub-paragraph (5) (an “authorised person“), or
(b) an officer of the Secretary of State who is not such a person. (Immigration Act 2014:10)

(8) The court *may* –
(a) *allow* the appeal and cancel the penalty,
(b) *allow* the appeal and reduce the penalty, or
(c) *dismiss* the appeal. (Immigration Act 2014:27)

d) Zamjena modala *shall* modalnim idiomom *is/are to be* u deklaratornim odredbama (engl. *declaratory provisions*) kojima se propisuju opće odredbe, pri čemu se pod vršiocem radnje podrazumijeva zakonodavac:

(9) The functions in respect of which fees are to be charged *are to be specified* by the Secretary of State by order („a fees order“). (Immigration Act 2014:58)

(10) A landlord *is to be taken* to „authorise“ an adult to occupy premises in the circumstances mentioned in subsection (1) if (and

³ „*shall* imposes a duty or an obligation, *may* confers a discretionary power. Thus *shall* is mandatory while *may* is discretionary... But there have been situations where the words have been misused by Parliamentary Counsel. There are cases where the courts have construed *shall* to mean *may* and *may* to mean *shall*. Sometimes the court’s departure from the usual meaning or usage of the words has been convincingly explained. At other times the departure has been extremely difficult to understand“. (Crabbe 1993:76)

only if) there is a contravention of this section. (Immigration Act 2014:23)

Reduciranje pasivnih glagolskih sintagmi

Kada je riječ o reformama koje se tiču upotrebe pasivnih glagolskih sintagmi, važno je napomenuti nekoliko bitnih činjenica. Upotreba pasivnih rečenica smatra se tipičnim obilježjem pravnog engleskog.⁴ Pored toga, za razliku od modala *shall* čija je upotreba, naročito u američkom, australijskom i novozelandskom engleskom jeziku, vremenom i te kako opala (naročito iz govornog jezika), pasiv je i danas veoma tipičan za gramatički sistem engleskog jezika. U skladu s tim, pasiv se u engleskom jeziku upotrebljava kada je akcenat na radnji, pri čemu se vršilac radnje podrazumijeva ili se smatra nepoznatim. Ovakve situacije postoje i u sferi pravnog engleskog i kao takve se nikada i nisu osporavale. Kao što ističe Wydick (1978:747), pasiv je sasvim logično rješenje u rečenicama poput *The summons and complaints were served on January 19th* gdje je iz konteksta jasno da je vršilac radnje *sud*, ili naprimjer, u slučaju rečenice *The ledgers were mysteriously destroyed* budući da se referira na nepoznatog vršioca radnje.

Međutim, imajući u vidu aktuelne reforme, primjedbe su se počele upućivati na račun pasivnih glagolskih sintagmi iz sljedećih razloga. Prije svega, uočeno je da se pasivne glagolske sintagme, naročito u jeziku pravnih propisa, koriste čak i kada je vršilac radnje poznat, pri čemu se može primijetiti frekventna upotreba pasivnih rečenica i izražavanje subjekta putem by-agentivne fraze. Primjer jedne takve rečenice bio bi:

(11) The powers of Appeal under this Part of this Act which are specified in subsection (2) below *may be exercised* by the registrar. (Criminal Appeal Act 1995:5)

Prema mišljenju brojnih autora (Maley 1994; Haigh 2004; Williams 2013) takva situacija se stvara sasvim nepotrebno budući da, s jedne strane, pasivna glagolska sintagma dodatno komplicira rečeničnu strukturu, dok se s druge strane sasvim neosnovano istiskuje aktivna rečenica iz upotrebe. Pored spomenutog, primjedbe u vezi s prekomjernom upotrebom pasivnih sintagmi

⁴ „Dependent on which party they represent, lawyers make frequent use of features that reduce the agent in his identity while emphasizing the action – a matter of strategy which has the impeding of comprehension as a consequence.“ (Schneiderei 2004:3)

posebno se odnose na situacije „skrivanja“ vršioca radnje koji se podrazumijeva, ali koji iz užeg konteksta ne može biti jasno uočen. Primjer jedne takve rečenice bio bi:

(12) Approval for the purposes of this section *may only be given* to –

- (a) the widow or widower of the dead person;
- (b) a person who is the personal representative (within the meaning of section 55(1)(xi) of the 1925 c. 23. Administration of Estates Act 1925) of the dead person;
or
- (c) any other person appearing to the Court of Appeal to have, by reason of a family or similar relationship with the dead person, a substantial financial or other interest in the determination of a relevant appeal relating to him.
(Criminal Appeal Court 1995:10)

Ono što se ovdje nameće kao problem tiče se pravilne identifikacija vršioca radnje (organa / institucije / nadležnog lica itd.) koji je u konkretnom primjeru nadležan za radnju (iz)davanja dozvole (engl. approval). Drugim riječima, u kontekstu propisa iz kojeg je primjer preuzet spominje se nekoliko institucija (the Court of Appeal, the Crown Court, the Criminal Cases Review Commission), međutim, iz same odredbe nije jasno koja institucija je u konkretnom primjeru nadležna za propisanu radnju. Ovakve i slične rečenice su stoga izuzetno problematične budući da se otvara prostor za višestruku interpretaciju odredbe, što je nedopustivo u sferi pravnog registra. U tom smislu, predstavnici Pokreta za reformu jezika u zakonodavstvu (Haigh, 2004; Williams, 2005) predlažu što češću upotrebu aktivnih umjesto pasivnih glagolskih sintagmi kad god je vršilac radnje poznat. U skladu sa spomenutim, primjeri (11) i (12) bi se mogli preformulirati na sljedeći način:

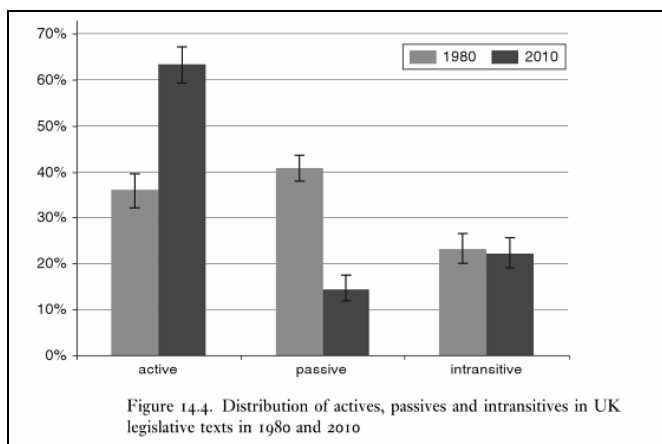
(13) The registrar may exercise the powers of Appeal under this Part of this Act which are specified in subsection (2) below.

(14) The Court of Appeal may give approval for the purposes of this section only to (...)

Godine 2011. Vlada Velike Britanije u priručniku za izradu pravnih propisa posebno se osvrće i na upotrebu aktivnih i pasivnih glagolskih sintagmi u jeziku pravnih propisa te s tim u vezi zvanično propisuje preporuku (UK. Office of the Parliamentary Counsel, 2011) na temelju koje se ističe da bi se, ukoliko je vršilac

radnje poznat, u tom slučaju trebao koristiti aktiv, a ne pasiv, po uzoru na sljedeći primjer: *A notice must be given by the Secretary of State > The Secretary of State must give a notice* (korigirana verzija). Upotreba pasivnih rečenica dozvoljava se samo u kontekstu u kom vršilac radnje ni u kom slučaju nije poznat, naprimjer: *If a notice is given to the Authority ... might be appropriate if the same rule applies whoever gave the notice.*

Ispitujući koliko je zapravo ova preporuka uistinu zaživjela u jeziku britanskih propisa, Williams u ranije spomenutoj studiji (2013:367) također konstatira značajan pad pasivnih glagolskih sintagmi u britanskim propisima novijeg datuma, kao što je prikazano na sljedećem dijagramu:

Slika 2. Pregled zastupljenosti pasivnih, aktivnih i rečenica s neprelaznim glagolima u britanskim propisima u periodu 1980–2010.

Stoga se frekventnija upotreba aktivnih umjesto pasivnih glagolskih sintagmi bez sumnje može smatrati još jednom novinom jezika britanskih propisa, što se, između ostalog, potvrđuje i uvidom u propis iz 2014. godine, pri čemu se može konstatirati izuzetna dominacija aktivnih rečenica, dok su pasivne glagolske sintagme zabilježene u odredbama kojima se propisuje postupanje po proceduri (pri čemu je vršilac radnje uvijek eksplicitno naveden u bližem kontekstu) te u odredbama kojima se propisuje dopuna teksta propisa (isključivo s pasivnim oblikom glagola *amend* > *be amended*):

(15) (uži kontekst): The recipient of a penalty notice („the recipient“) *may object* on the ground that (...)

An objection *must be made* by giving a notice of objection to the Secretary of State. (Immigration Act 2014:26)

(16) Paragraph 25A of Schedule 2 to the Immigration Act 1971 (power to enter premises and search for documents following arrest) *is amended* as follows (...) (Immigration Act 2014:65)

Zaključak

Na osnovu svega što je rečeno može se zaključiti da je reforma jezika pravnih propisa u Velikoj Britaniji, ali i u svim ostalim zemljama u kojima je izvorni jezik zakonodavstva engleski, pokazala da pravni registar ni u kom slučaju ne može biti shvaćen kao statičan i zatvoren jezički sistem, već kao sistem koji je i te kako podložan promjenama. Reforma pravnog engleskog skrenula je posebnu pažnju na važnost postojanja svijesti o značaju jezika u bilo kojem zakonodavstvu koji se s pravom može okarakterizirati kao jedan od „najsenzibilnijih“ jezičkih registara, budući da se jezik propisa direktno odražava na živote svih građana jedne države ili zajednice. Također, reforma je ujedno najavila i sasvim novu tradiciju u izradi teksta propisa, pri čemu se jezik nameće kao sredstvo izrade razumljivog teksta, čak i po cijenu odricanja od tradicionalnih korijena kao što je to slučaj s brisanjem modala *shall*. Imajući u vidu višestoljetnu upotrebu ovog modalnog glagola, iščezavanje modala *shall* iz britanske tradicije izrade pravnih propisa s pravom se može smatrati jednom od najfascinantnijih promjena u historiji pravnog engleskog općenito. S druge strane, insistiranjem na precizno definiranoj upotrebi aktivnih i pasivnih glagolskih sintagmi jasno se signalizira važnost egzaktnog izražavanja u sferi jezika u zakonodavstvu općenito u kojem ne smije biti prostora za bilo kakve dvosmislene ili problematične interpretacije. Ukratko, osvrtom na aktuelnu strukturu glagolske sintagme u britanskim popisima te uzimajući u obzir cjelokupnu ideju Pokreta za reformu jezika u zakonodavstvu, ono što se u konačnici može izvući kao krajnji zaključak jest da se pravni engleski u odnosu na period od prije četrdeset godina u ogromnoj mjeri pojednostavio, na osnovu čega se nametnuo i novi standard u smislu lingvističkih osobina, što bi trebalo imati u vidu i prilikom prevođenja pravnih propisa BiH na engleski jezik. Pored toga, cjelokupna ideja o reformi pravnog engleskog u Velikoj

Britaniji ujedno bi mogla poslužiti kao model i za prijeko potrebnu reformu jezika pravnih propisa u BiH.

Literatura

1. Asprey, M. (1992) Shall Must Go. *Scribes Journal of Legal Writing*, Vol. 3, str. 61-79.
2. Asprey, M. (2003) *Plain Language for Lawyers*. Annandale, NSW: The Federation Press.
3. Butt, P. i Castle, R. (2001) *Modern Legal Drafting: A Guide to Using Clearer Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Crystal, D. (2003) *The Cambridge Encyclopaedia of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Crabbe, V. C. R. A. C. (1993) *Legislative Drafting*. London: Cavendish Publishing.
6. Cutts, M. i Maher, C. (1984) *Writing Plain English*. Stockport: Plain English Campaign.
7. Cutts, M. (1999) *The Plain English Guide*. Oxford: Oxford University Press.
8. Garner, B. (1995) *A Dictionary of Modern Legal Usage*. Oxford: Oxford University Press.
9. Haigh, R. (2004) *Legal English*. London: Cavendish Publishing Limited.
10. Hunt, B. (2002) Plain Language in Legislative Drafting: Is It Really the Answer? *Statute Law Review*, Vol. 23, str. 24-26.
11. Ingles, B. M. (2006) *Legal English Communication Skills*. Belgie: Academishe Cooperatieve Vennootschap.
12. Kimble, J. (1992) The Many Misuses of 'Shall'. *The Scribes Journal of Legal Writing*, Vol. 3, str. 61-64.
13. Maley, Y. (1994) The language of the law. U: Gibbons, J. B., ed., *Language and the Law*. London: Longman, str. 11-50.
14. Schneidreit, G. (2004) *Legal Language as a Special Language: Structural Features of English Legal Language*. Germany: Grin Verlag.
15. *Shall*. Drafting Technique Group Paper 19. (2008) UK: Office of the Parliamentary Council.
16. Sullivan, R. (2001) The Promise of Plain Language Drafting. *McGill Law Journal*, str. 97-128.

17. Trosborg, A. (1995) Statutes and contracts: an analysis of legal speech acts in the English language of the law. *Journal of Pragmatics*, Vol. 23, str. 31-53.
18. Williams, C. (2006) Fuzziness in legal English: what shall we do with 'shall'? U: Wagner A. i Cacciaguidi S., Eds., *Legal Language and the Search for Clarity*. Bern: Peter Lang, str. 237-263.
19. Williams, C. (2013) Changes in the verb phrase in legislative language in English. *The Verb Phrase in English: Investigating Recent Verb Change with Corpora*, str. 353-371.
20. Williams, C. (2005) *Tradition and Change in Legal English: Verbal Constructions in Prescriptive Texts*. Bern: Peter Lang.
21. Williams, C. (2009) Legal English and the 'modal revolution'. U: *Proceedings of the Second International Conference on Modality in English*, str. 199-210.

Internet izvori

1. Australian Government. Office of Parliamentary Counsel (2006) OPC Drafting Manual [online]. Dostupno na: http://www.opc.gov.au/about/docs/Drafting_manual.pdf [12. juni 2014]
2. Clarity (2011) Dostupno na: <http://clarity-international.net/inyourcountry.html> [12. juni 2014]
3. Cooper, K. P. (2011) Is there a case for the abolition of 'shall' from EU legislation? *RGSL Research Papers*, Vol 1. [online]. Dostupno na: <http://www.rgsl.edu.lv/en/research-at-rgsl/publications/rgsl-research-papers/> [12. juni 2014]
4. HM Revenue & Customs (2014) Consultation papers, Exposure Drafts and Response Documents – archive [online]. Dostupno na: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.hmrc.gov.uk/rewrite/exposure/archive.htm> [12. juni 2014]
5. Office of the Scottish Parliamentary Counsel (2006) Plain Language and Legislation. [online]. Dostupno na: <http://scotland.gov.uk/Resource/Doc/93488/0022476.pdf> [12. juni 2014]
6. An Official Home of UK Legislation (2014) Dostupno na: www.legislation.gov.uk [12. juni 2014]
7. New Zealand Government. Parliamentary Counsel Office (2009) Drafting Manual [online]. Dostupno na:

- <http://www.pco.parliament.govt.nz/assets/Uploads/pdf/clear-drafting.pdf> [12. juni 2014]
8. Plain Language Commission (2001) Dostupno na: <http://www.clearest.co.uk/> [12. juni 2014]
 9. UK. Office of the Parliamentary Counsel (2011) Drafting Guidance [online]. Dostupno na: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/61010/Office_of_the_Parliamentary_Counsel_revised_guidance_16_12_11.pdf [12. juni 2014]
 10. UK. Immigration Act (2014) [online]. Dostupno na: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/22/pdfs/ukpga_20140022_en.pdf [8. juni 2014].
 11. UK. Criminal Appeal Act (1995) [online]. Dostupno na: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1995/35/pdfs/ukpga_19950035_en.pdf [8. juni 2014]
 12. Wydick, C. R. (1978) Plain English for Lawyers. *California Law Review*, Vol. 66 [online]. Dostupno na: http://scholarship.law.berkeley.edu/do/search/?q=author_lname%3A%22Wydick%22%20author_fname%3A%22Richard%22&start=0&context=2518557 [12. juni 2014].

**THE REFORM OF LEGAL ENGLISH AND ITS IMPACT
ON THE STRUCTURE OF THE VERB PHRASE IN THE
LANGUAGE OF BRITISH LEGAL ACTS**

Melisa Okičić, Faculty of Philosophy in Sarajevo

Abstract

Legal English is known as a complex language system characterized by the use of formal terminology, complex syntax and a complicated style of writing. However, over the last 40 years legal English has been undergoing reforms which were initiated by the proponents of the Plain English Campaign. The main goal of this movement has been to simplify legal language, in particular the language of legal acts, for the purpose of making it equally comprehensible to both legal experts and ordinary citizens. This paper gives a brief overview of the most significant reforms that have taken place in the sphere of verb phrase focusing on the „deletion“ of the modal *shall* and the reduction of passive sentences, which are nowadays considered widely recognized rules in the drafting of not only British but also legal acts of all the English-speaking jurisdictions.

Keywords: Plain English Campaign, verb phrase, legal acts, reform, shall, passive voice

مليسة أوكيتشش - كلية الآداب - سرايفو

تأثير إصلاح اللغة الإنجليزية في القانون على بنية العبارة الفعلية في الأحكام القانونية البريطانية

الخلاصة:

اللغة الإنجليزية المستخدمة في القانون معروفة بتعقيد نظامها اللغوي الذي يتميز باستخدام المصطلحات العلمية، والتركيب النحوي المعقد، وأسلوبه المعقد في التعبير. لكن، خلال السنوات الأربعين السابقة في مجال اللغة الإنجليزية في القانون حدثت الإصلاحات التي ابتدأها ممثلو الحركة لإصلاح اللغة في القانون. وهدف هذا الاتجاه موجّه إلى تبسيط اللغة في القانون، وخصوصاً في لغة الأحكام القانونية، لتكون مفهومة إلى خبراء القانون وإلى المواطنين العاديين بالقدر نفسه. يقدم هذا البحث موجز أهم الإصلاحات التي حصلت في العبارة الفعلية مع التركيز على الحذف في استخدام رابطة الفعل الناقص في الإنجليزية "shall" والتقليل في استخدام الجمل الفعلية المبنية للمجهول، التي تمثل اليوم أسلوباً مقبولاً في بناء الأحكام القانونية، لا في الأحكام البريطانية فقط، بل في الدول التي فيها اللغة الإنجليزية رسمية في القانون.

الكلمات الأساسية: الحركة لإصلاح اللغة في القانون، العبارة الفعلية، الأحكام القانونية، الإصلاح، shall، الفعل المجهول.